УДК 330.341.1

Собкевич О.В.
кандидат економічних наук, старший науковий співробітник, завідувач відділом безпеки реального сектору економіки Національного інституту стратегічних досліджень при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ І РЕАЛІЗАЦІЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОМИСЛОВОСТІ УКРАЇНИ

THEORETICAL FOUNDATIONS OF IMPLEMENTATION INNOVATION POLICY IN INDUSTRY OF UKRAINE

АНОТАЦІЯ
У статті здійснено аналіз теоретичного підґрунтя формування інноваційної політики у промисловості України. Визначено напрями підвищення ефективності використання інноваційного і науково-технологічного потенціалу промисловості, які сприятимуть здійсненню підтримки інноваційної активності суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулюванню попиту на результати наукових досліджень і розробок, створенню сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості.
Ключові слова: інноваційна політика, промисловість, науково-технологічний потенціал, інноваційно-інвестиційна модель, кластери.

АННОТАЦИЯ
В статье осуществлен анализ теоретической базы формирования инновационной политики в промышленности Украины. Определены направления повышения эффективности использования инновационного и научно-технологического потенциала промышленности, которые будут способствовать осуществлению поддержки инновационной активности субъектов хозяйствования на всех стадиях инновационного процесса, стимулированию спроса на результаты научных исследований и разработок, созданию благоприятных условий для производства инновационной продукции с высоким уровнем добавленной стоимости.
Ключевые слова: инновационная политика, промышленность, научно-технологический потенциал, инновационно-инвестиционная модель, кластеры.

ANNOTATION
The article analyzes the theoretical basis of formation innovation policy in industry of Ukraine. Directions of increase efficiency of innovative and scientific-technological potential of industry are certain, which will positively influence to support of innovative activity of enterprises at all stages of innovative process, to stimulation of demand on the results of scientific research-and-developments, to creation of conditions for the production of innovative products with the high level of added value.
Keywords: innovation policy, industry, scientific-technological capacity, investment-innovative model, clusters.

Постановка проблеми. Сучасними тенденціями світового розвитку є широке впровадження досягнень передових науково-технологічних розробок, що надає імпульс структурним зрушенням в економіці, стимулюючи виробництво нової наукоємної високотехнологічної продукції. Умови глобального ринкового середовища диктують необхідність активізації інноваційної діяльності як найбільш ефективного способу підвищення конкурентоспроможності країни і подальшого її розвитку на інтенсивній основі.

Вітчизняна промисловість володіє вагомим інноваційним потенціалом, здатним забезпечити структурну трансформацію національної економіки і високий рівень науково-технологічного розвитку країни у цілому. Водночас в Україні досі переважаючими джерелами зростання у промисловості слугували резерви виробничих потужностей, що не були задіяні протягом кризового періоду, і сприятлива зовнішньоекономічна кон'юнктура. Збереження існуючої моделі розвитку промислового сектору України з орієнтацією на низькотехнологічні виробництва та експорт може призвести до зниження конкурентних позицій національної економіки і подальшого нарощування технологічного відставання від розвинутих країн [1].

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує наявність достатнього теоретико-методологічного базису проблематики формування і реалізації державної промислової політики на інноваційних засадах. Ця наукова тематика перебуває у центрі уваги О. Амоші [2], Ю. Бажала [3], В. Бодрова [4], В. Геєця, В. Семиноженка [5], З. Варналія [6], А. Мазаракі [7], Я. Жаліла [8] та ін. Але триваючий нині спад промислового виробництва в Україні призводить до уповільнення інноваційного і науково-технологічного розвитку країни, що потребує оновлення підходів до формування і реалізації сучасної інноваційної політики.

Мета статті полягає у здійсненні аналізу теоретичного підґрунтя формування інноваційної політики у промисловості і визначенні напрямів модернізації промисловості на основі активізації інноваційних процесів, повноцінного використання її потужного науково-технологічного потенціалу.

Виклад основного матеріалу дослідження. Промислова політика як частина державної економічної політики має формувати стратегію розвитку промислового комплексу України та його окремих складових, задаючи певний тип економічного устрою.

В Україні формуванню та реалізації державної промислової політики перешкоджає відсутність належного інституційного забезпечення, що призводить до її фрагментарності, відсутності системного підходу та узгодженості розвитку окремих секторів промисловості, а також невідповідності цілей промислової політики

цілям та завданням в інших сферах державної економічної політики.

На сьогодні в Україні відсутній центральний орган виконавчої влади, головними функціями якого були б формування та реалізація державної промислової політики. Після реорганізації Міністерства промислової політики України, згідно Постанови Кабінету Міністрів України від 23 березня 2014 р. № 94 «Про реорганізацію Міністерства промислової політики України», шляхом його приєднання до Міністерства економічного розвитку і торгівлі (МЕРТ) ці функції покладено на окремі департаменти МЕРТ, що значним чином звужує завдання та розпорошує повноваження та відповідальність у розробленні та реалізації державної промислової політики, знижуючи, таким чином, її ефективність.

Крім того, досі не утворено дорадчо-консультативного органу з розвитку промисловості при МЕРТ, створення якого планувалося під час наради з представниками галузевих асоціацій роботодавців, проведеної МЕРТ у квітні 2014 р. [9], що значно сприяло б посиленню державно-приватного партнерства у промисловому секторі та дозволило б враховувати інтереси бізнесу при формуванні державної промислової політики.

Досвід країн ОЕСР свідчить про те, що реалізація ефективної промислової політики вимагає розроблення багаторічних планів та бюджетів, а також ефективних механізмів моніторингу та оцінки їх реалізації [10], що передбачає наявність чіткої довгострокової стратегії розвитку промислового сектору. В Україні ж досі не розроблено комплексної державної стратегії розвитку промисловості, де напрями державної підтримки були б визначені у загальному балансі державних, секторальних, корпоративних і регіональних інтересів та ресурсів.

Спробою застосування стратегічного підходу у промисловості протягом усіх років незалежності України була затверджена у 2003 р. Державна програма розвитку промисловості на 2003–2011 рр., реалізація якої мала на меті створення конкурентоспроможного промислового комплексу та утвердження України як високотехнологічної держави. Проте завдання Програми, більшість з яких досі зберігають актуальність, переважно залишилися невиконаними.

Після завершення терміну дії Програми Кабінет Міністрів України видав розпорядження від 17.07.2013 р., № 603-р «Про схвалення Концепції загальнодержавної цільової економічної програми розвитку промисловості на період до 2020 року», реалізація положень якої мала забезпечити структурно-технологічні перетворення промисловості на середньо- і високотехнологічні виробництва шляхом збільшення частки вітчизняних розробок на основі поєднання інноваційної та промислової політики. Важливим пріоритетом промислової політики було визначено інтеграцію науки та виробництва шляхом створення науково-інноваційно-виробничих кластерів у високотехнологічних галузях на базі комерціалізації власних наукових розробок з використанням незадіяних виробничих потужностей державних підприємств та галузевих наукових інститутів. Проте Загальнодержавну цільову економічну програму розвитку промисловості на період до 2020 р., яку планувалося розробити на базі концепції, затверджено не було.

Однією з головних вад державної політики у промисловості в Україні є збереження традиційного секторального типу промислової політики, заснованого на селективній підтримці окремих галузей (вертикальний підхід), через надання окремим суб'єктам господарювання пільгових умов здійснення діяльності, бюджетних дотацій, преференцій під час здійснення державних закупівель тощо. Результатом такої політики стали: посилення корупційної складової при виробленні державної промислової політики; закріплення у промисловому секторі галузевих дисбалансів; посилення сировинного ухилу у виробництві та експорті, заснованого на експлуатації невідновних природних ресурсів та забрудненні навколишнього середовища; занепад потужного науково-технічного та інноваційного потенціалів української промисловості.

Проте повний відхід від секторального підходу при формуванні промислової політики не дозволить врахувати специфічний контекст окремих галузей, що є вкрай необхідним для концентрації зусиль та ресурсів на розвитку ключових технологій. Тому заходи вертикальної промислової політики мають поєднуватися з горизонтальною політикою, заснованою на інституціональних методах, що сприяють розбудові ринкової інфраструктури та затверджують спільний для всіх суб'єктів ринку порядок ведення господарської діяльності, впливаючи на всі підприємства промислового комплексу. Реалізація інституціональних методів не передбачає витрат ресурсів безпосередньо на об'єкти промислової політики (галузі, види виробництва, підприємства, регіони). Витрати пов'язані з проведенням організаційно-господарських перетворень, створенням відповідних інститутів ринку і регулюванням індустріального розвитку [11].

Світовий досвід свідчить про перехід багатьох країн від галузевої до корпоративно-кластерної структури економіки, яка дозволяє поєднати вертикальний та горизонтальний типи державної політики, забезпечує досягнення цілей промислової політики та комплексний підхід до вирішення проблем соціально-економічного розвитку. Прикладом застосування нових підходів у промисловій політиці є стратегія розвитку ЄС до 2020 р., у рамках якої застосування кластерної політики спрямоване на реалізацію двох ключових пріоритетів економічної політики:

– «промислова політика ери глобалізації» (метою є покращення бізнес-клімату, особливо для малих та середніх підприємств; підтримка розвитку міцної індустріальної бази, здатної до конкуренції на світовому рівні);

– «ресурсоефективна Європа» (метою є здійснення переходу до низьковуглецевої екологічно чистої економіки; підтримка використання відновлюваних джерел енергії, модернізація транспортного сектору тощо).

У Європі розроблено цілу низку документів, які визначають основи кластерної політики. На основі проведеного у 2003 р. широкомасштабного дослідження кластерних ініціатив у країнах ОЕСР (Global Cluster Initiative Survey), профінансованого Шведським агентством інноваційних систем (VINNOVA), у 2003 р. було розроблено «Зелену книгу кластерних ініціатив» (The cluster initiative Green Book), у якій було узагальнено досвід провідних європейських країн у створенні та розвитку кластерів конкурентоспроможності. У 2004 р. було розроблено «Білу книгу кластерної політики» (The Cluster Policies White Book), у якій описано досвід здійснення кластерної політики та найважливіші виклики для її реалізації. На сьогодні метою Європи є побудова кластерів світового рівня, які посилять міжнародну економічну інтеграцію.

Сучасними орієнтирами при формуванні державної промислової політики в Україні слід вважати положення Коаліційної угоди депутатських фракцій у Верховній Раді України VIII скликання, які містять пріоритетні напрями інституційного забезпечення прискореного економічного розвитку України **на основі розбудови інноваційно-інвестиційної моделі**.

Тому пріоритетним завданням державної промислової політики на сучасному етапі має бути модернізація національної промисловості на основі активізації інноваційних процесів, повноцінного використання її потужного науково-технологічного потенціалу. Занепад виробництва у вітчизняній промисловості, який спостерігається у 2014–2015 рр., доводить необхідність стимулювання структурних зрушень та здійснення комплексу заходів щодо збалансованого розвитку усіх підсистем національної інноваційної системи, підтримки інноваційної активності вітчизняних суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулювання попиту на результати наукових досліджень і розробок, кваліфікований персонал, створення сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості [12].

Активізація інноваційної діяльності підприємств промисловості сприятиме реалізації її науково-технологічного потенціалу, що проявляється у [13]:

– підвищенні конкурентоспроможності продукції, яка виробляється промисловими підприємствами на основі використання нових або значно поліпшених способів виробництва, пов'язаних із застосуванням новітніх технологій, зокрема, ресурсо- та енергозберігаючих, удосконаленого виробничого устаткування;

– відкритті нових ринків й завоюванні нових позицій для промислової продукції та збільшенні обсягів продажу на основі впровадження нових методів продажу та просування товарів на ринки;

– поліпшенні фінансових результатів від діяльності промислових підприємств шляхом збільшення надходжень від реалізації продукції, що є новою або значно поліпшеною за своїми властивостями або способом використання;

– сприянні оновленню та більш повному використанню виробничих потужностей та технологічної бази промислового комплексу держави, що дозволить оптимізувати виробничі процеси, прискорити технологічну модернізацію промисловості та забезпечити розвиток галузевої реструктуризації промислового сектору України.

У довгостроковому періоді економічне зростання найбільшою мірою залежить не стільки від екстенсивних, скільки від інтенсивних факторів розширеного відтворення, які забезпечуються впровадженням у виробництво досягнень вітчизняної та світової науки, освоєнням прогресивної техніки, технологій, розвитком творчої ініціативи економічних суб'єктів. У сучасних умовах науково-технічний прогрес стає головним фактором тривалого зростання добробуту країни, а інновації – вирішальним фактором конкурентоспроможності національної економіки [6].

Ключова інтеграційна роль у формуванні інноваційного потенціалу промисловості України належить саме державі, яка має використовувати системні економічні інструменти державного впливу, що відповідають обраному стратегічному економічному курсу [7]. Докладаючи цілеспрямованих зусиль, наявний інноваційний потенціал промисловості України може забезпечити той «фундамент, який визначає економічну міць країни та її перспективи на світовому ринку» [8].

Державна інноваційна політика має стати рушійною силою підйому вітчизняних промислових підприємств і виведення їх з кризи. Метою державної інноваційної політики є створення соціально-економічних, організаційних і правових умов для ефективного відтворення, розвитку й використання науково-технічного потенціалу країни, забезпечення впровадження сучасних екологічно чистих, безпечних, енерго- та ресурсозберігаючих технологій, виробництва та реалізації нових видів конкурентоздатної продукції [14]. **Але на протязі багатьох років інноваційна політика здійснюється хаотично, на окремих напрямках, основними її вадами є наступні.**

1. Нерегламентованість механізмів реалізації стратегічних напрямів інноваційної діяльності, про що свідчить відсутність відповідного положення у Законі України «Про пріоритетні напрями інноваційної діяльності в Україні» від 08.09.2011 р. № 3715-VI.

2. Відсутність ефективної політики стимулювання інновацій на промислових підприємствах, що пригнічує інноваційний розвиток промисловості. Загальносвітова практика свід-

чить, що для активізації інноваційної діяльності необхідною є ефективна державна політика стимулювання цих процесів на підприємствах, у т.ч. шляхом застосування податкових та митних механізмів.

Законом України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 р. № 40-IV було передбачено такі механізми, як особливе оподаткування об'єктів інноваційної діяльності (сплата ПДВ, податку на прибуток суб'єктами інноваційної діяльності та земельного податку у розмірі 50% діючої ставки оподаткування), застосування прискореної амортизації із 20-відсотковою ставкою для основних фондів групи 3, звільнення від сплати ввізного мита та ПДВ при ввезенні в Україну сировини, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, які не виробляються в Україні, необхідних для виконання пріоритетного інноваційного проекту. Проте ці норми так і не було реалізовано через щорічне зупинення їх дії відповідними законами про Держбюджет України, а з 25.03.2005 р. ці статті законодавчого акту було виключено на підставі Закону № 2505- IV «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 р.» та деяких інших законодавчих актів України».

3. Відсутність дієвих механізмів стимулювання впровадження інтелектуальних та науково-технічних ресурсів у виробничих процесах промислових підприємств. Так, досі не виконано положення Указу Президента України від 11.07.06 р. «Про рішення РНБО України від 6.04.2006 р. «Про стан науково-технологічної сфери та заходи щодо забезпечення інноваційного розвитку України» стосовно подання до Верховної Ради України законопроекту «Про стимулювання інноваційної діяльності та виробництва високотехнологічної продукції в Україні», що мав передбачити запровадження інвестиційно-інноваційного податкового кредиту і прискореної амортизації. Дані механізми стимулювання впровадження інновацій промисловими підприємствами також не враховано при прийнятті Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. № 2755-VI.

4. Нестабільність державного регулювання діяльності інноваційних структур, зокрема, технологічних парків, та щорічне погіршення умов їх діяльності. Технопарки являють собою інтеграційні форми і структури вищої освіти, науки і підприємництва, які створюють, доводять до промислового зразка і ефективно реалізують на внутрішньому та світовому ринках інноваційну продукцію. Тому неефективна державна політика щодо регулювання діяльності цих структур негативно впливає на впровадження на підприємствах інновацій та реалізацію інноваційної продукції.

Аналіз розвитку та застосування правової бази регулювання діяльності технопарків в Україні показав недостатню увагу з боку держави до забезпечення їх ефективного функціонування та нестабільність правового поля регулювання їх діяльності. Так, Законом України «Про внесення змін до Закону України «Про Державний бюджет України на 2005 р.» та деяких інших законодавчих актів України» від 25.03.2005 р. № 2505-IV із Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 16.07.1999 р. № 991-XIV виключено положення, які надавали спеціальний режим інноваційної діяльності технопаркам. Виключено, зокрема, ст. 4, яка визначала особливості оподаткування технопарків та їх учасників, дочірніх та спільних підприємств, дозволяючи суми ПДВ та податку з прибутку, пов'язані з виконанням проектів технологічних парків, не перераховувати до Держбюджету, а зараховувати на спеціальні рахунки для проведення наукової та науково-технічної діяльності, розвитку власних науково-технологічних і дослідно-експериментальних баз. Виключено також ст. 6 Закону, яка звільняла від ввізного мита та ПДВ при ввезенні сировини, матеріалів, устаткування, обладнання, комплектуючих та інших товарів, які не виробляються в Україні, або виробляються, але не відповідають технічним характеристикам та міжнародним стандартам, для використання при виконанні проектів технологічних парків. А також положення ч. 3 ст. 8 Закону стосовно гарантій держави щодо стабільності встановлених Законом спеціального режиму інвестиційної та інноваційної діяльності технопарків.

Внесенням змін до Закону України «Про спеціальний режим інноваційної діяльності технологічних парків» від 12.01.2006 р. № 3333-IV деякі пільги відновлено, зокрема, звільнення від сплати податку на прибуток, одержаного при реалізації проектів технологічних парків, звільнення від ввізного мита нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні, для використання під час реалізації проектів технологічних парків. У той же час звільнення від податків імпорту нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів не відновлено. Натомість введено норму щодо відстрочення податкових платежів по ПДВ при імпорті устаткування, обладнання та комплектуючих – на 720 календарних днів, при імпорті матеріалів – на 180.

Новою редакцією Закону про технопарки визначено форми державної фінансової підтримки діяльності технологічних парків та встановлено, що для фінансової підтримки технологічних парків запроваджується бюджетна програма підтримки діяльності технологічних парків, а порядок надання такої підтримки встановлює Кабінет Міністрів України. Проте на сьогодні вказаний порядок не прийнято.

Із внесенням змін Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України у зв'язку з прийняттям Податкового кодексу України» від 02.12.2010 р. № 2756-

VI скасовано всі заходи державного сприяння інноваційній діяльності технологічних парків шляхом цільового субсидіювання, окрім звільнення від сплати ввізного мита при ввезенні в Україну для реалізації проектів технологічних парків нового устаткування, обладнання та комплектуючих, а також матеріалів, які не виробляються в Україні, та його зарахування на спеціальні рахунки технопарків, їх учасників та спільних підприємств.

Висновки. Неефективна інноваційна політика у промисловості призводить до того, що сьогодні Україна продовжує розвиватися без суттєвого використання свого інноваційного потенціалу. Інноваційна продукція освоюється в основному шляхом використання науково-технічних надбань попередніх років. Такий тип інноваційного розвитку має досить вузькі межі і не дає можливості підтримувати конкурентоспроможність вітчизняних підприємств протягом тривалого періоду.

Модернізація промисловості на основі активізації інноваційних процесів, повноцінного використання її потужного науково-технологічного потенціалу потребує здійснення підтримки інноваційної активності суб'єктів господарювання на всіх стадіях інноваційного процесу, стимулювання попиту на результати наукових досліджень і розробок, створення сприятливих умов для виробництва інноваційної продукції з високим рівнем доданої вартості. У цьому напрямі необхідно:

– розробити комплексну стратегію інноваційного розвитку промисловості, в якій необхідно визначити пріоритети формування й реалізації збалансованої державної політики стосовно забезпечення розвитку національної інноваційної системи із залученням провідних науково-дослідних інститутів, органів державної влади, незалежних експертів у сфері інновацій, представників виробничої сфери;

– стимулювати процеси комерціалізації та впровадження інновацій у виробничі процеси підприємств, що дасть змогу підвищити їх інноваційну активність, сприятиме поєднанню інтелектуального й виробничого капіталів (забезпечити умови для зміцнення зв'язків між галузевими науково-дослідними установами та промисловим сектором з метою розвитку співпраці щодо створення й використання інтелектуальних і науково-технічних ресурсів у виробничих процесах промисловості, зокрема, у спосіб організації спеціальних майданчиків, на яких відбуватиметься ознайомлення представників промислового сектору з наявними інтелектуальними й науково-технічними розробками галузевих установ та з їх можливостями щодо проведення досліджень на замовлення промислового сектору;

– удосконалити державне регулювання міжнародного трансферу технологій у напрямі попередження припливу морально застарілих технологій до підприємств промисловості, що знаходяться в державній власності, у спосіб проведення державної експертизи технологічних рішень, що надходять з-за кордону, на основі перевірки новизни, ефективності, рівня безпеки й інших характеристик іноземної технології;

– активізувати державну політику підтримки розвитку кластерів, у т. ч. інноваційних, у такий спосіб:

• доопрацювання й затвердження Концепції створення кластерів в Україні, у якій необхідно визначити загальні засади створення та вектори розвитку кластерів в Україні відповідно до загальнонаціональних пріоритетів, розробити на її основі комплексну стратегію розвитку кластерів;

• використання механізмів державної підтримки промислових кластерів (передачу цим структурам об'єктів незавершеного будівництва; формування загальної інфраструктури для зменшення трансакційних витрат; об'єднання державних і приватних інвестицій; формування державного замовлення на продукцію кластерів; організацію урядових агентств з розвитку кластерів);

• сприяння популяризації кластерної моделі розвитку в промисловості (створення загальнонаціональної інформаційної бази даних про українські кластери, інформування підприємців про переваги кластерної моделі організації виробництва під час заходів з розвитку підприємництва, створення електронних форм заявок для підприємств, які бажають стати учасниками кластерів, висвітлення діяльності національних кластерів у ЗМІ);

• забезпечення формування виробничо-технологічної, фінансової, інформаційної та експертно-консалтингової інфраструктури інноваційного розвитку, що стимулюватиме системну підтримку інноваційної діяльності на кожному етапі інноваційних ланцюгів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Собкевич О.В., Сухоруков А.І., Шевченко А.В. та ін. Інноваційний розвиток промисловості як складова структурної трансформації економіки України: аналіт. доп. / [О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, А.В. Шевченко та ін.]; за ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2014. – 152 с.
2. Амоша О.І. Структурні зміни у промисловості України: стан та пріоритетні напрямки / О.І. Амоша та ін.; наук. ред. О.І. Амоша; НАН України, Інститут економіки промисловості. – Донецьк, 2004. – 179 с.
3. Экономическая оценка государственных приоритетов технологического развития / Под ред. д. эк. н. Ю.Н. Бажала. – К.: Ин-т экон. и прогнозирования НАН Украины, 2002. – Разд. 1 и 2.
4. Бодров В.Г. Державне регулювання інноваційної модернізації промислового комплексу України / [В.Г. Бодров, М.В. Гаман, В.О. Гусєв]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Упр. орг. фундам. та приклад. дослідж. – К.: [НАДУ], 2010. – 72 с.
5. Геєць В.М., Семиноженко В.П. Інноваційні перспективи України / В.М. Геєць, В.П. Семиноженко. – Харків: Константа, 2006. – 272 с.

6. Варналій З.С. Конкурентоспроможність національної економіки: проблеми та пріоритети інноваційного забезпечення / З.С. Варналій, О.П. Гармашова. – К.: Знання України, 2013. – С. 141.
7. Мазаракі А.А., Мельник Т.М., Юхименко В.В., Костюченко В.М., Кудирко Л.П. та ін. Інноваційний потенціал України: [монографія] / [А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, В.В. Юхименко, В.М. Костюченко, Л.П. Кудирко та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі. – К.: Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2012. – С. 44.
8. Жаліло Я.А., Архієреєв С.І., Базилюк Я.Б. та ін. Проблеми і пріоритети формування інноваційної моделі розвитку економіки України / [Я.А. Жаліло, С.І. Архієреєв, Я.Б. Базилюк та ін.]. – К.: НІСД, 2005. – С. 3.
9. Триває реорганізація Міністерства промислової політики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.fpsu.org.ua/napryamki-diyalnosti/virobnicha-politika-ta-kolektivno-dogovirne-regulyuvannya/4933-trivae-reorganizatsiya-ministerstva-promislovoji-politiki-ukrajini.
10. OECD Perspectives on Global Development 2013: Industrial Policies in a Changing World: OECD Publishing, 2013. – 249 p.
11. Кондрашов О.М. Державна промислова політика як ефективний інструмент державного впливу на розвиток промисловості / О.М. Кондрашов // Державне будівництво. – 2007. – № 2 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/db/2007-2/doc/2/04.pdf.
12. Розпорядження КМУ від 17.06.2009 р. N 680-р «Про схвалення Концепції розвитку національної інноваційної системи» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/680-2009-р.
13. Собкевич О.В., Сухоруков А.І., Савенко В.Г. та ін. Розвиток промислового потенціалу України в процесі після кризового відновлення / [О.В. Собкевич, А.І. Сухоруков, В.Г. Савенко та ін.]; за заг. ред. Я.А. Жаліла. – К.: НІСД, 2010. – С. 24
14. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002 № 40-IV // Урядовий кур'єр. – 2002. – № 143.